

МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНИНГ МАЪНАВИЙ ВА МАДАНИЙ ТАРАҚҚИЁТИ

1. Миллий урф-одатлар, қадриятлар ва анъаналарнинг қайта тикланиши.
2. Мустақиллик йилларида буюк аجدодлар ва тарихий шахсларга бўлган эътибор.
3. Бетакрор миллий меросимизнинг тикланиши
4. Кўҳна урф-одатларимиз ва анъаналаримиз, диний бағрикенглик – миллий ўзлигимиз тимсоли

- Мустақиллик йилларида Ватанимиз тарихини ёритиш ва ўрганиш масалалари партиявий, синфий ёндашувлардан халос этилди, тарихий воқеаларни холислик, ҳаққонийлик, тарихийлик тамойиллари асосида тадқиқ қилишга киришилди. Ибн Сино, Беруний, Муҳаммад Хоразмий, Форобий, Мирзо Улуғбек, Алишер Навоий, Бобур сингари мутафаккирларнинг асарларини нашр этиш йўлга қўйилди. Мустақиллик шарофати билан Абдухолик Ғиждувоний, Баҳоуддин Нақшбанд, Имом ал-Бухорий, Аҳмад Яссавий, Бурҳониддин Марғинонийларнинг руҳи шод этилди. Абдулла Қодирий, Чўлпон, Фитрат, Усмон Носир каби Ватанимиз озодлиги йўлида шаҳид кетган сиймоларимиз номи, ҳурмати ўз жойига қўйилди, уларнинг маънавий мерослари халқимизга қайтарилди. ЮНЕСКО қарорига биноан 1994 йилда Париж, Истанбул ва Карочида буюк фалакиёт олими Улуғбек таваллудининг 600 йиллик юбилейи байрам қилинганлиги халқимизнинг инсоният цивилизациясига қўшган ҳиссасининг эътироф этилиши бўлди.

- 1990-йилларга келиб халқ байрамлари кунда «Катта томошалар» кўрсатилиб, масхарабозлар, қизиқчилар, кўғирчоқбозлар, дорбозлар, полвонлар иштирокида азалий халқ томошалари намоиш этила бошлади. Бу пайтда халқ байрамларида аскиябозлик, мушоира, халқ ўйинлари ўтказилиши анъанага айланди. Шўролар даврида халқ маросимлари, анъаналари ҳам йўқола боргани ва бу инсонпарварлик анъаналарини тиклаш зарурлиги ўша даврда оммавий ахборот воситаларида жиддий таъкидлана бошланди.

- 1989 йил 28 февралда Ўзбекистонда Наврўз байрамини нишонлаш тўғрисида қарор имзоланди. 1990 йилда эса 21 март ва умумхалқ «Наврўз» байрами дам олиш куни деб эълон қилинди. Ушбу воқеани мамлакатимизнинг бутун аҳолиси чуқур мамнуният, кўтаринки руҳ билан кутиб олди.

- Мустақиллик арафаси ва унинг дастлабки йилларида ўзбек халқининг байрамлари, миллий урф-одатлари ва маросимларини тиклаш жараёни бошланди. Тарихий манбалар асосида қадимий урф-одатларни, халқимизнинг байрамларни ўтказишга доир мавжуд тажрибаларини ўрганишга киришилди. Миллий-анъанавий байрамлардан қайси бирларини тиклаш, уларни қандай ташкил қилиш ҳақида халқ фикрлари ўрганилиб, улар асосида байрамларга доир илмий-амалий қўлланмалар яратилди. Аجدодларимизнинг асрлар давомида асраб-авайлаб, эъзозлаб авлоддан-авлодга ўтказиб келган яхши анъаналари яна сайқал топиб, бойиб, ривожланишига ахамият берилди. Халқимизнинг қадимий Наврўз, Қовун сайли, Узум сайли, Ҳосил байрами каби байрам маросимлари оммавий нишонлана бошланди.

- Маънавий мерос қадимий замонлардан бери аجدодларимиз, ота-боболаримиздан бизгача етиб келган маънавий бойликлар - сиёсий, фалсафий, ҳуқуқий ва диний қарашлар, ахлоқ-одоб меъёрлари, илм-фан ютуқлари, тарихий, бадий ва санъат асарлари мажмуидир. Маънавий қадриятлар, бойликлар жамият тараққиётининг барча босқичларида унинг эҳтиёжлари туфайли юзага келади ва ўша давр ҳаётини акс эттиради. У жамият ўзгариши билан йўқолиб кетмайди, кейинги авлодлар учун маънавий мерос бўлиб қолади.

- Маънавий ҳаётдаги диний байрамлар, ҳайит кунларининг республикада умумхалқ байрами сифатида нишонланиши учун кенг йўл очилгани ҳам маънавий покланишнинг муҳим кўринишидир. Маънавий ҳаётда ислом динининг алоҳида ўрни бор.

Мамлакатда ислом дини омилидан унумли фойдаланиш, унинг бои маънавий ва маданий қадрият сифатидаги имкониятларини кенгайтириш мақсадида И.А.Каримовнинг 1992 йил 7 мартдаги Фармони билан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Дин ишлари бўйича қўмита ташкил қилинди. Бобомиз Амир Темурнинг мамлакатимизни жаҳондаги энг қудратли давлат даражасига кўтариш соҳасидаги буюк хизматлари ўзининг ҳаққоний баҳосини олди. Амир Темурнинг номи тикланди. 1996 йил мамлакатимизда ва жаҳон миқёсида Амир Темур йили сифатида кенг нишонланди. ЮНЕСКО қарори билан 1996 йил апрелда Парижда Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишланган тантаналар бўлиб ўтди. Т.: Самарқанд, Шаҳрисабз шаҳарларида Амир Темурга ҳайкаллар қўйилди. Темурийлар тарихи давлат музейи ташкил этилди, Амир Темур номи билан боғлиқ тарихий ёдгорликлар таъмирланди. 1997 йилда Хива ва Бухоро сингари қадимий шаҳарларимизнинг 2500 йиллик байрамлари тантанали суратда ЮНЕСКО қарорига биноан нишонланди. 1998 йилда улуғ бобокалонларимиз Имом ал-Бухорий ва Аҳмад ал-Фарғонийларнинг 1200 йиллик тўйлари тантана қилинди.

Маънавий қадриятларнинг тикланиши ва миллий ўзликни англаш

- 1991 йили Навоий таваллудининг 550 йиллиги кенг нишонланди. Пушкин номидаги Адабиёт институтига Алишер Навоий номи берилди;
- 1994 йил Улуғбек йили деб эълон қилинди ва унинг 600 йиллиги мамлакат ва жаҳонда кенг нишонланди;
- 1992 йил май ойида Наманганда улуғ аجدодимиз Машрабга бағишлаб кенг нишонланди. Бу шаҳарда унинг номи билан аталувчи катта истирохат боғи барпо этилди;
- 1996 йилда Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги нишонланди;
- 1998 йил 24 октябрь куни Фарғонада Аҳмад ал-Фарғоний таваллудининг 1200 йиллиги нишонланди;
- 1999 йил 5 ноябрда Хоразмда Жалолиддин Мангуберди таваллудининг 800 йиллиги нишонланди;
- 1999 йил 17 декабрь куни Огаҳий таваллудининг 190 йиллиги нишонланди;
- 1997 йилда Бухоро ва Хива шаҳарларининг 2500 йиллиги нишонланди;
- 1999 йил 6 ноябрь куни Термизда «Алпомиш» достонининг 1000 йиллиги кенг нишонланди. 2000 йилда ҳазрат А.Навоийнинг 560 йиллиги яна ҳам кенгроқ нишонланди;

- 2001 йилда Хоразмда «Авесто»нинг 2700 йиллиги кенг нишонланди. «Авесто» китоби дунёга келганидан буён илк мартаба ўзбек тилига таржима қилинди ва нашр этилди;
- 2002 йилда Термиз шаҳрининг 2500 йиллиги, Шаҳрисабзнинг 2700 йиллиги ЮНЕСКО иштирокида кенг байрам қилинди;
- 2003 йилда Абдухолиқ Ғиждувоний таваллудининг 900 йиллиги нишонланди.
- Имом Абу Исо ат- Термизийнинг 1200 йиллиги, Маҳмуд аз- Замаҳшарийнинг 920 йиллиги (1995 йил);
- Нажмиддин Қубронинг 850 йиллиги, Баҳоуддин Нақшбанднинг 675 йиллиги (1993 йил) ва Ҳожа Аҳрори Валийнинг 600 йиллиги кенг кўламда нишонланди;
- 2000 йили Ислом оламининг улуғ ҳуқуқшуноси Бурҳониддин Марғилонийнинг 1200 йиллиги ва беназир аллома Абу Мансур Мотуридийнинг 1130 йиллиги кенг нишонланди. Имом Бухорийнинг тўрт жилддан иборат, имом Термизийнинг бир жилдли ҳадис китоблари чоп этилди. Қуръони Карим саккиз марта, жами бир миллион нусхада нашр этилди;
- 2002 йили Қуръони Каримнинг изоҳли таржимаси шайх Абдулазиз Мансур томонидан тайёрланди;
- 2006 йил 3 ноябрь куни Хива шаҳрида Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллиги нишонланди;
- 2006 йил Қарши шаҳрининг 2700 йиллиги нишонланди;
- 2007 йили Марғилон шаҳрининг 2000 йилиги кенг нишонланди;
- 2008 йили Самарқанд шаҳрининг 2750 йиллиги байрам қилинди;
- 2009 йили Тошкент шаҳрининг 2200 йиллиги байрам қилинади.

Ўзбекистонда миллий маънавий қадриятларнинг тикланиши

Юбилейлар муносабати билан улуғ аجدодларимизнинг ҳаёти ва фаолияти чуқур ўрганилди, асарлари таржима қилинди ва бутун дунёга тарғиб қилинди

Тарихимида яшаб ўтган буюк алломалар, олим-у уламоларнинг мероси ўрганилди ва таваллуд кунлари нишонланди

Йирик давлат арбоби, лашкарбоши ва сиёсатчиларнинг мероси тикланди ва уларнинг тарихдаги хизматлари муносиб баҳоланди

Маънавиятимиз дурдоналари бўлган қадимий шаҳарларимизнинг юбилейларини нишонланди

Миллий урф-одат ва анъаналарга эътибор берилди

Юбилей муносабати билан қадим шаҳарларимиз, улардаги тарихий обидалар қайта таъмирланди ва улар ўхшаши йўқ гўзал қиёфага эга бўлди

Миллий тарихимиз қайтадан ёзилди

Миллий байрамлар тикланди, исломий қадриятларга эътибор қаратилди

Бой тарихий меросимиз миллий истиқлол ғоямизнинг асосини ташкил этди. Комил инсонни тарбиялашда тарихий меросимиз етакчи кучга айланди

Тарихий хотирасиз - келажак йўқ

Мустақил Ўзбекистонда Амир Темур сиймосини қайта тиклаш ва унинг шахсини қадрлаш

- 1993 йилда Амир Темурга суворий ҳайкал ўрнатилди;
- «Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини нишонлаш тўғрисида» (1994 йил, 29 декабр), «1996 йилни Амир Темур йили деб эълон қилиши тўғрисида» (1995 йил, 26 декабр), «Темурийлар тарихи» давлат музейини ташкил этиш ва «Амир Темур» орденини таъсис этиш тўғрисида (1996 йил) қатор фармон ва қарорлар чиқарилди;
- 1996 йил Амир Темур йили деб эълон қилинди;
- Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги жаҳоннинг 50 дан ортиқ давлатларида нишонланди;
- Амир Темурнинг 660 йиллик юбилеи 1996 йил 21-24-апрель кунлари Франция пойтахти Париж шаҳрида ЮНЕСКО ташаббуси ва раҳбарлигида нишонланди, унда Ўзбекистон Республикаси Президенти И.Каримов иштирок этди ва катта нутқ сўзлади;
- ЮНЕСКО қароргоҳида «Темурийлар даврида фан, маданият ва маорифнинг гуллаб-яшнаши» мавзuida халқаро конференция ва кўргазма уюштирилди;
- Франция Президенти Ўзбекистон Президентига Амир Темурнинг 1402 йили Француз қироли Шарлга йўллаган мактубини совға қилди;
- 1996 йилнинг 18 октябрь куни Темурийлар тарихи давлат музейи очилди;
- 1996 йил 18 октябрь куни И.Каримов Самарқандда Амир Темур ҳайкалини тантанли равишда очди;
- 1996 йил 18 октябрь куни Шаҳрисабз - қадимий Кешда Оқсарой ҳовлисида Амир Темур ҳайкали очилди;
- Мустақиллик йилларида Амир Темур тараққиёт буюк давлатчилик ва маънавий кудрат тимсолига айланди;
- Амир Темур таълимоти миллий истиқлол ғоямизга ҳамохангдир.

Таълим тараққиёти

- Узлуксиз таълимга асос 1992 йилда қабул қилинган «Таълим тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ умумий ўрта таълим таркиб жиҳатдан 5 босқичдан, яъни бошланғич (1- 4 - синфлар), таянч (5-9-синфлар) ва ўрта таълим (10-11-синфлар)дан ташкил топган эди;
- 1994 йилда 80 минг ўринли 209 та, 1995 йилда 55 минг ўринли 134 та, 1996 йилда 64 минг ўринли 198 та мактаб қурилиб фойдаланишга топширилди;
- Энг замонавий ихтисосликлар бўйича алоҳида университет ва институтлар, жумладан, Жаҳон иқтисоди ва дипломатия университети, Навоий кон-металлургия институти, мудофаа вазирлиги қошида Ҳарбий академия, Ички ишлар вазирлиги қошида Ички ишлар академияси, Банк-молия академияси каби ўнлаб янги олий ўқув юртлари ташкил этилди;
- Вилоятларда янгидан-янги ўқув юртлари очилди. Президент Каримовнинг 1992 йил 28 февралдаги Фармони билан 8 вилоят педагогика институтларига университет мақоми берилди;
- Олий Мажлиснинг 1996 йил декабрдаги Қарори билан 1 октябрь - «Ўқитувчилар ва мураббийлар куни» деб белгиланди;
- «*Кадрлар тайёрлаш миллий дастури*» асосида ишлаб чиқилган ва Вазирлар Маҳкамаси томонидан 1999 йил августда тасдиқланган «Умумий ўрта таълим Давлат таълим стандартлари» асосида янги ўқув дастурлари амалиётга жорий этилди;
- «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» 1997 йилда қабул қилинди;
- 1997 йилда қабул қилинган қонунга биноан олий таълим икки босқичда - бакалаврият ва магистратурадан иборат;
- 2001 йилдан бошлаб дарсликларни танлов асосида яратиш йўлга қўйилди;
- 2001-2002 ўқув йилидан эътиборан мактаб ўқувчиларига дарсликларни ижарага бериш тизими асосида таъминлашга босқичма-босқич ўтила бошланди;
- 2008 йил – Ёшлар йили деб эълон қилиниши муносабати билан ёшлар сиёсатида туб ўзгариш ва ислохотлар бўлиб ўтди.

Таълим тараққиёти

Маданият соҳаларидаги ютуқлар

- 1991 йилда Фарғонада ва 1993 йилда Хивада давлат кўғирчоқ театрлари иш бошлади;
- 1993 йилда Тошкент шаҳрида ҳашаматли «Туркистон» саройи иш бошлади;
- 1994 йилда Қашқадарё ва Наманган вилояти театрлари қошида кўғирчоқ гуруҳлари очилди;
- 2001 йилда Ҳамза номидаги ўзбек давлат академик драма театри бутунлай қайта қурилиб, унга Ўзбек миллий академик театри номи берилди;
- 2002 йилда Тошкент давлат консерваториясининг янги биноси ишга туширилиб, унга Ўзбекистон давлат консерваторияси мақоми берилди;
- Андижонда жамоатчилик асосидаги ёшлар театри давлат тасарруфига олиниб, у 1994 йилда Аббос Бакиров номидаги Андижон ёшлар ва болалар театрига айлантирилди;
- 2000 йили Огаҳий номидаги Хоразм вилоят театри тўла таъмир этилди;
- Турли тарихий мавзуларда Алишер Навои номидаги катта опера ва балет театрида М.Вафоевнинг «Ал-Фарғоний», А.Ҳидоятлов номидаги ўзбек давлат драма театрида Абдулқосим Фирдавсийнинг «Шоҳнома», ўзбек миллий академик драма театрида И.Муқимовнинг «Спитамен» асари сахналаштирилди. Шунингдек, кўплаб мавзуларда фестивал ва кўрик танловлари бўлиб ўтди;
- Мустафо Бафоев, Дилором Омонуллова, Алишер Икромов, Анор Назаровлар ижодининг янги даври бошланди;
- Тарихимизда яшаб ўтган буюк сиймоларнинг асарлари таржима қилиниб, халқимизга тақдим этилди;
- Турли шоир, адиб, олим ва тадқиқотчиларнинг миллий тарихимиз, қадриятларимиз, урф-одатларимиз ва анъаналаримизга бағишланган асарлари чоп этилди.

Спорт соҳаларидаги ютуқлар

- 1992 йилдан Термиз ва Шаҳрисабз шаҳрида миллий кураш бўйича халқаро мусобақа ўтказила бошланди;
- 1994 йилда Тошкентда теннис саройи қурилди;
- 1994 йили Ўзбекистон Республикаси спортчилари 1-мартда Япониянинг Хиросима шаҳрида ўтказилган 12-Осиё ўйинларида иштирок этдилар ва улкан муваффақиятларга эришдилар. Улар 42 медални, жумладан 10 та олтин, 12 та кумуш, 20 та бронза медалини қўлга киритдилар;
- 1996 йил Артур Григорян Германияда ўтказилган жаҳон чемпионатида қатнашиб, мутлақ чемпион «Олтин камар»ни қўлга киритди. 2002 йилгача 17 марта жаҳон чемпиони номини сақлади;
- Тошкентда 1996 йил 14 августда Олимпия музейи ташкил этилди;
- 2001-2002 йиллардан бошлаб ҳар йили умумий ўрта таълим мактаблари ўқувчилари орасида 4 босқичда (мактаб, туман, вилоят ва республика босқичлари) «Умид ниҳоллари», Академик лицей, коллеж ва 9-11-синф ўқувчилари орасида «Баркамол авлод», ҳар 2 йилда бир марта олий ўқув юртлири талабалари орасида «Универсиада» спорт мусобақаларини ўтказилиши йўлга қўйилди;
- 2003 йилда Республика миқёсида янги болалар спорт иншоотларини барпо этиш дастурлари тузилди. «Соғлом оила» мусобақаларини ўтказиш Низоми ишлаб чиқилган;
- 2002 йилнинг ўзида ўзбек спортчилари турли мусобақаларда қатнашиб 186 дан ортиқ Олтин медални қўлга киритдилар;
- Теннис маликаси Ирода Тўлаганова, машҳур боксчи Руслан Чагаев, олимпиада чемпиони Муҳаммад Қодир Аблуддаев, халқаро гроссмейстер Рустам Қосимжонов ва бошқа ўнлаб спортчиларимиз юртимиз номини шарафламоқдалар.

Спорт соҳаларидаги ютуқлар

Спорт соҳаларидаги ютуқлар

Миржалол Қосимов

Ирода Тўлаганова

Рустам Қасимжонов

Руслан Чагаев

Нима учун Ўзбекистон бозор иқтисодиёти йўлини танлади?

- _____
- _____
- _____

Нима сабабдан Ўзбекистон ўз мустақиллигининг дастлабки йиллариданок миллий тарих ва миллий қадриятларни тиклашга алоҳида эътибор қаратди?

- _____
- _____
- _____

Ёшлар - келажак пойдевори

- **1-гуруҳ - Ўзбекистонда «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»нинг қабул қилиниши ва унинг аҳамияти**
- **2-гуруҳ - 2008 йил – Ёшлар йили**
- **3-гуруҳ - «Ёшлар йили давлат дастури»нинг мақсад ва вазифалари**
- **4-гуруҳ - Ўзбекистонда ёшларга яратилган имкониятлар**